

Information – Hantering av dolor

Vid sprängningsarbeten är det inte alltid som man erhåller en 100% detonation av de sprängmedel (sprängämnen och tändmedel) som användes. Inom sprängarbasens ansvar ligger att efter salvan sprängts göra en kontroll att inget odetonerat sprängämne finns kvar.

Alla som sett en hög sprängsten förstår dock att det i praktiken är omöjligt att garantera 100% fritt från odetonerat sprängämne. Det är därför oerhört viktigt att samtliga aktörer så som grävmaskinister, lastmaskinsförare, skutknackare, krosspersonal, arbetsledare, bygglidare är medvetna om detta faktum samt har kännedom om hur man kan skydda sig och vilka åtgärder som skall vidtagas ifall odetonerat sprängämne påträffas.

Det är viktigt att vara medveten om att risken för odetonerat sprängmedel inte bara finns vid aktuellt arbetsområde utan också kan uppstå vid skutknackning, en kross eller bankfyllnad belägen långt från sprängplatsen.

Orsaker till detta kan bero på många olika faktorer, t.ex. produktfel, skadat sprängämne, tändare och sprängämne har skilts från varandra under laddarbete, vid detonation så kallade "ryckare", mänskliga faktorn, mm.

Tecken på att en dola uppstått kan vara att man stöter på gaddar i botten, sprängämne i salvan, odetonerade kopplingsblock eller koncentrerat skutrika partier i en salva.

Om en dola upptäcks, kontakta alltid ansvarig sprängarbas.

För detta projekt kontakta:

Vanligt förekommande explosiva produkter

Bilden visar en tändare. Färgen på ledaren kan variera, oftast mellan orange, röd eller gul. De finns både icke elektriska tändare och el och elektroniska tändare, deras utseende är desamma

Sprängkapseln är den farliga delen av tändare och den man ska undvika att skada eller klämma med en skopa eller likande. Själva ledaren är ofarligt

Som bottenladdning använder vi oss oftast av en booster, men även dynamit och Exem kan förekomma. Om en booster hittas i salvan, behandla den med respekt, men tänk på att den inte detonerar utav sig självt, utan det krävs ett slag eller liknande. Så undvik att gräva på laddningen eller att trycka till den med skopan.

Bulkemulsion pumpas sedan i borrhålet ovanpå bottenladdningen. Vid en eventuell dola så är bulkemulsionen i princip ofarlig, men undvik att gräva i det och knacka på skut med bulk i.

Som topppladdning används en Emulinit, dynamit kan även förekomma. Innehållet är en gråaktig, grötliknande massa. Anledningen till att vi använder Emulinit istället för dynamit, är för att den är mindre känslig jämfört med dynamit. Det innebär att den tål en hårdare behandling än en dynamit. Upptäcker ni en Emulinit i salvan, kontakta platsledningen, som tar beslut om vidare åtgärd.

Botten- och topptändaren kopplas sedan samman med ett kopplingsblock. Blockens utseende och färg kan variera, vanligaste färgerna är grön, gul, röd, vit, blå och svart. Ett kopplingsblock består av en tändare och ett plastblock som sitter över sprängkapseln, så undvik att klämma till plastblocket.

Kontroll av misstänkt dola

Bilderna visar en skut som kan innehålla en misstänkt dola. Ur borrhålet sticker det ut tändarledare, vilket kan vara ett tecken på att en sprängladdning finns inne i skutet.

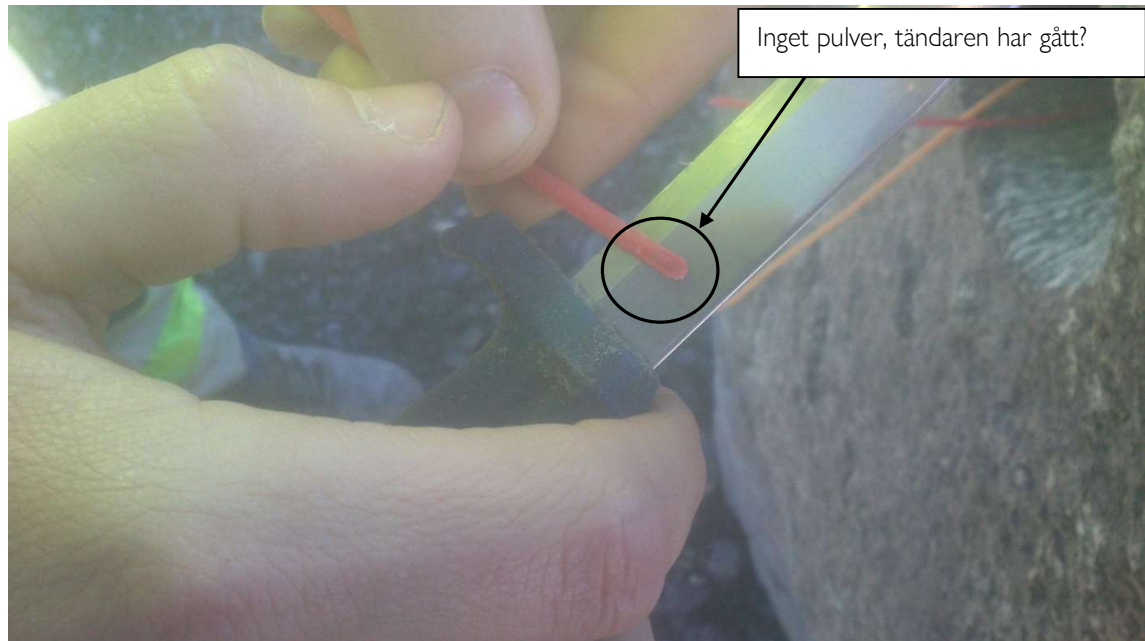
Börja med att okulärt granska skutet, syns några sprängämnes rester, finns det några flera hål, går hålet igenom skutet

När man gjort detta kan man sedan testa om tändarna gått (detta funkar endast när man använder sig av ett icke elektroniskt tändsystem, t.ex. Nonel). Detta kontrolleras genom några enkla steg:

1. Skär av en bit av slangen.

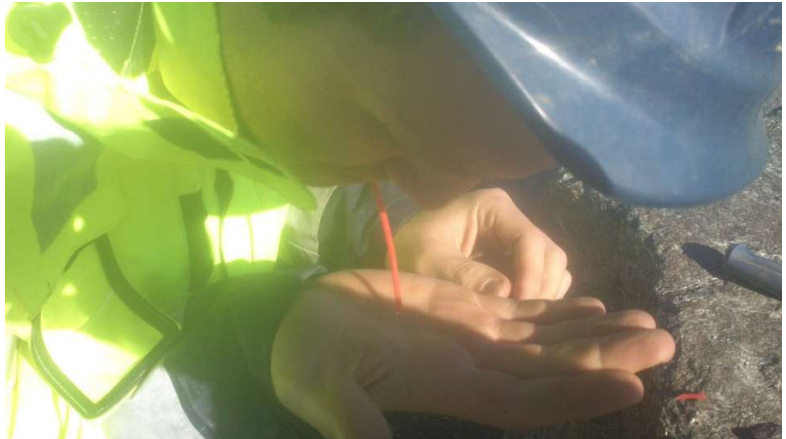

2. Granska slangen invändigt efter ett silvergrått pulver.
 - Finns det pulver kvar har tändaren inte detonerat
 - Om det inte syns ett silvrigt pulver eller att slangen är lite svart/bränd invändigt då har tändaren detonerat. (Detta gäller under förutsättningar att det inte är något fel på själva tändaren, så man ska inte vara för säker, bara för att man inte upptäcker något pulver i tändaren).

3. Ta slangen i munnen, placera handen framför slangen och blås. Om det kommer ut ett silver grått pulver visar det att tändaren inte har detonerat. Om tändaren har detonerat kommer det inte att komma något ur slangen.

Att tänka på, se till att skära av en "ordentlig" bit av tändarledaren och ta bort den yttersta delen av ledaren, så att ni kommer in i "färskledare". Granska även ledaren så att den är hel och fin. För en risk om den är trasig eller legat länge är att fukt trängt in och pulvret runnit ut.

Genom dessa enkla steg kan en misstänkt dola kontrolleras. Om man fortfarande misstänker att det är en dola, kan det kontrolleras genom att behörig personal blåser hålet med hjälp av tryckluft.

Om en dola upptäcks, kontakta platsledning och ansvarig sprängarbas, **glöm inte den viktigaste punkten, informera omgivningen dvs. kollegor, knackare mm.**